

Pantograf

Marek Vejsada

Česko-anglické gymnázium s.r.o.

Interreg
EVROPSKÁ UNIE
Rakousko-Česká republika
Evropský fond pro regionální rozvoj

MatemaTech
Matematickou cestou k technice

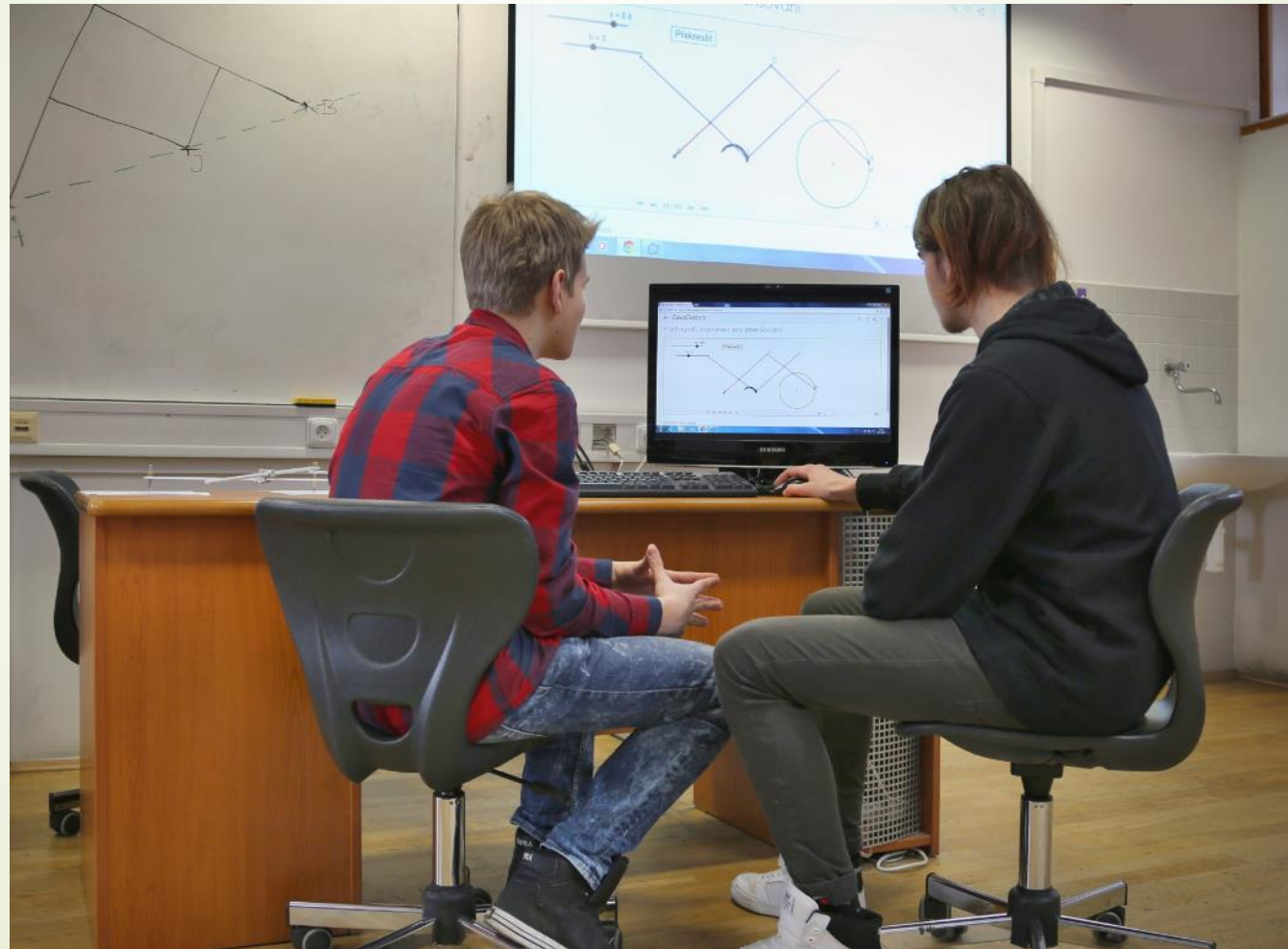
Téma a jeho zpracování

- Nápad
- Pracovní skupina

Interreg
EVROPSKÁ UNIE
Rakousko-Česká republika
Evropský fond pro regionální rozvoj

MatemaTech
Matematickou cestou k technice

Pracovní skupina

Téma a jeho zpracování

- Naše cíle, osnova
  - Motivace, něco z historie
  - Pantograf v praxi
  - Modely pantografu v GG
  - Matematika v pantografu
  - Mechanický pantograf vlastní výroby

Motivace

Jak by se dal zvětšit nebo zkopírovat např. nějaký geometrický obrazec v předepsaném poměru?

Dnes?

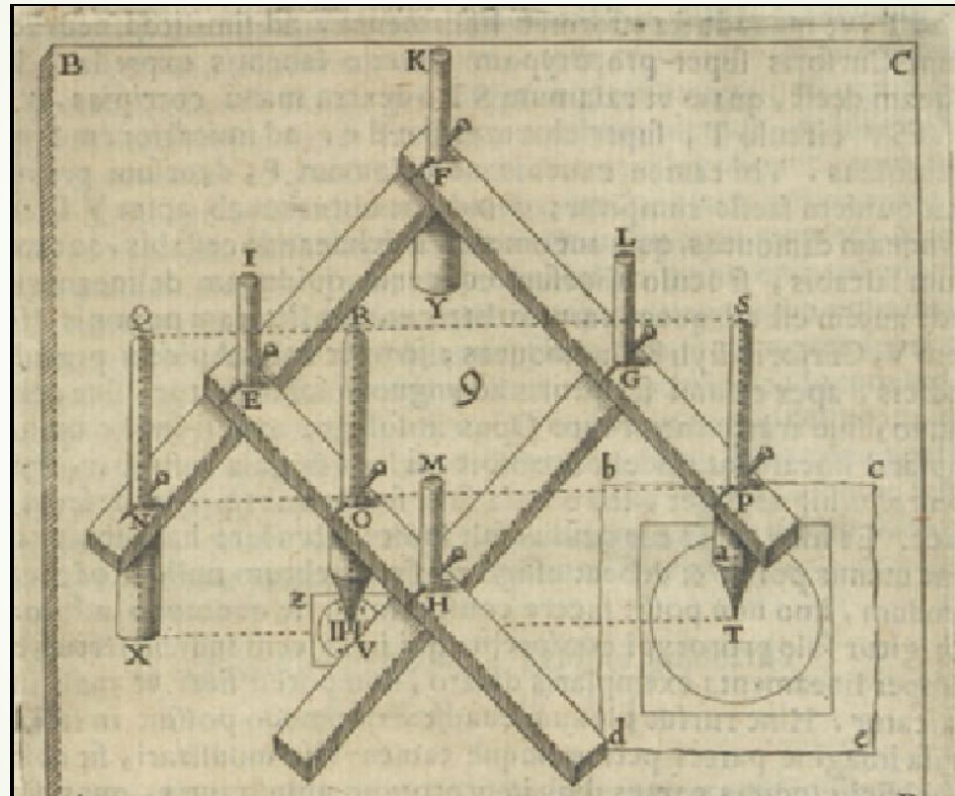
Dříve?

Historie

Kněz Christoph Scheiner – 1603
vyrobil pro svou potřebu zařízení ke
kopírování, zvětšování nebo
zmenšování - **PANTOGRAF**

Publikoval až o více než 27 let později

Původní náčrt pantografu

Pantograf v technice - příklad tramvajový pantograf

Pantograf v umění - příklad 3D - pantograf

Pantograf – nastavení na zvětšování

Překreslit

Poměr ramen je 2.

$a = 4.4$

$b = 2.2$

$A_{\text{pevný}}$

B

C

D

G

H

I

J

a

b

AA

↶ ↷ 🔍 ☰

Pantograf – nastavení na zmenšování

Poměr ramen je $\frac{1}{2}$.

Překreslit

$a = 4$

$b = 2$

The diagram illustrates a pantograph mechanism for reduction. It features a fixed pivot point $A_{\text{pevný}}$ (black dot) and a moving pivot point B (red dot) on a green line IJ . The mechanism consists of several colored segments: a red segment AD of length b , a purple segment DC of length a , a blue segment CE of length a , and a purple segment EH . The segments are connected at pivot points D and E . A dashed blue line FG is shown parallel to the line AD . The text indicates that the ratio of the arms is $\frac{1}{2}$. A button labeled "Překreslit" (Redraw) is present. Two sliders are shown: a blue slider for $a = 4$ and a red slider for $b = 2$. The software interface includes various tool icons at the top and a toolbar on the right.

Pantograf – nastavení na kopírování

Překreslit

Poměr ramen je $\frac{5}{2}$.

$a = 5.4$

$b = 2.16$

A_{pevný}

B

C

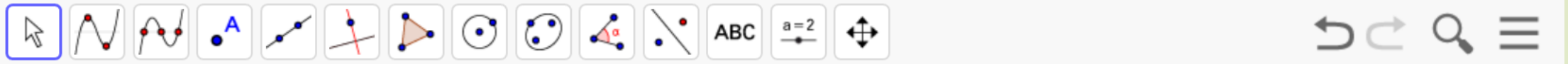
D

E

F

G

Pantograf a stejnolehlost v GeoGebře

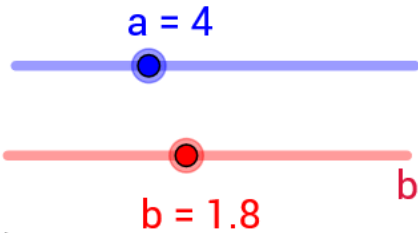
Poměr ramen je $\frac{9}{20}$.

Překreslit

Pohybuje bodem B.
Pohybuje posuvníkem o.

Na začátek

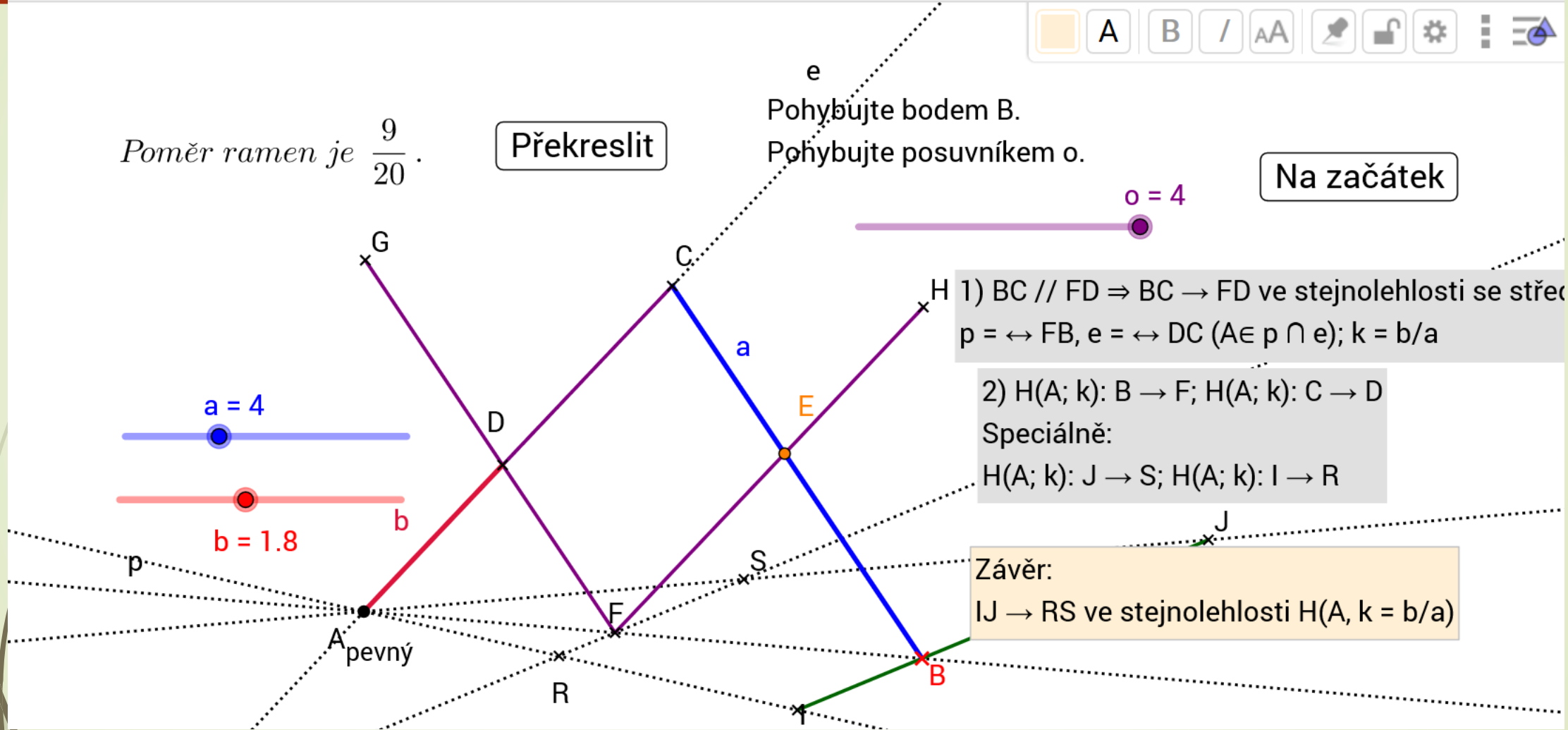
$o = 4$

1) $BC \parallel FD \Rightarrow BC \rightarrow FD$ ve stejnolehlosti se střec
 $p = \leftrightarrow FB, e = \leftrightarrow DC$ ($A \in p \cap e$); $k = b/a$

2) $H(A; k): B \rightarrow F; H(A; k): C \rightarrow D$
 Speciálně:
 $H(A; k): J \rightarrow S; H(A; k): I \rightarrow R$

Závěr:
 $IJ \rightarrow RS$ ve stejnolehlosti $H(A, k = b/a)$

Další (dlouhodobé) cíle

- Poznatky ze současné činnosti rozšířit na práci s více studenty
- Další mechanická pomůcka – trisektor

Materiály

- Tato prezentace – potřeba doplněk „Office Mix“ (volně ke stažení – možnost spouštět aplety přímo z prezentace)
- GeoGebra book – dostupný na adrese
<https://www.geogebra.org/m/nfu5Na8n#chapter/168824>

Děkuji za pozornost

Interreg
EVROPSKÁ UNIE
Rakousko-Česká republika
Evropský fond pro regionální rozvoj

MatemaTech
Matematickou cestou k technice